

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В СВІТЛІ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

*Війтів Христина Любомирівна,
студент 1 курсу бакалаврату, «Психологія»,
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Петрова Ганна Миколаївна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
кандидат філософських наук*

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ ТА РАЦІОНАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ МИРОСЛАВА ПОПОВИЧА

Мирослав Попович (1930–2018) — український філософ, культуролог, громадський діяч та академік НАН України, який зробив вагомий внесок у розвиток української гуманітарної думки XX–XXI століття [1; 2]. Його наукові праці присвячені проблемам логіки, філософії культури, історії української думки, національної ідентичності та свободи людини. М.Попович належав до покоління українських інтелектуалів, які прагнули поєднати європейську раціональну традицію з українським культурним досвідом.

Філософ народився в Житомирі. Навчався на філософському факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, після чого працював в Інституті філософії НАН України, який згодом очолив [4]. Значну увагу Попович приділяв дослідженню української культури та ментальності, вважаючи, що філософія повинна бути не лише теоретичною дисципліною, а й способом осмислення суспільних процесів.

Однією з центральних тем філософії М.Поповича була проблема свободи людини. У праці «Філософія свободи» мислитель розглядав свободу не лише як політичне право, а і як моральну відповідальність людини за власний вибір [2]. На його думку, свобода неможлива без критичного мислення, самосвідомості та поваги до інших людей. Попович підкреслював, що справжня свобода не означає всюдозволеність, а передбачає здатність людини діяти відповідально та усвідомлено.

М.Попович був прихильником раціональності та наукового підходу до пізнання світу. Він наголошував, що раціональне мислення допомагає людині уникати маніпуляцій, стереотипів і фанатизму [1]. У своїх дослідженнях

науковець розглядав логіку як основу впорядкування людського мислення та знань. Раціональність, на думку філософа, є важливою умовою демократичного суспільства, оскільки саме вона формує культуру діалогу, критичного мислення та взаєморозуміння.

Особливе місце у творчості М.Поповича посідала проблема української національної ідентичності. У праці «Нарис історії культури України» мислитель аналізував розвиток української культури від давніх часів до сучасності [2]. Він розглядав культуру як основу існування нації та наголошував, що українська історія є невід'ємною частиною європейської цивілізації. Попович виступав проти культурної ізоляції та підтримував ідею відкритості України до світового інтелектуального простору.

Філософ активно реагував на суспільно-політичні події в Україні та підтримував демократичні цінності, права людини й розвиток громадянського суспільства [3]. Під час суспільних криз Попович закликав до збереження гуманізму, толерантності та національної єдності. Його публічні виступи вирізнялися прагненням до виваженого аналізу та конструктивного діалогу.

Важливим аспектом філософії Поповича був гуманізм. Мислитель вважав, що людина є найвищою цінністю, а розвиток суспільства повинен бути спрямований на захист людської гідності [3]. Він наголошував на важливості освіти, культури та морального виховання як чинників формування свідомого громадянина. Науковець також підкреслював значення історичної пам'яті для розвитку суспільства та збереження національної самосвідомості.

Ідеї Мирослава Поповича залишаються актуальними й сьогодні. Його філософія свободи, раціональності та гуманізму допомагає осмислювати сучасні суспільні процеси, проблеми демократії, культури та національної ідентичності. Спадщина мислителя є важливою складовою української філософської традиції та продовжує впливати на розвиток сучасної гуманітарної думки.

Список використаних джерел:

1. Козловський В. Мирослав Попович про людину в історії: фази розлому. *Філософська думка*, 2019. № 5. С. 22–37.
2. Попович М. Філософія свободи. Х.: «Фоліо», 2018. 524 с.
3. Пролєєв С. Мирослав Попович: бути людиною — бути філософом. *Філософська думка*, 2025. № 2. С. 6–19.
4. Ткачук М. Інститут філософії в інтелектуальній історії України (пам'яті академіка М. Поповича). *Філософська думка*, 2018. № 3. С. 14–29.